

УДК 726.7:727.4

Жовква О.І.

АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНІ РІШЕННЯ СУЧАСНИХ ПРОТЕСТАНТСЬКИХ ДУХОВНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ

Сьогодні в Україні широко представлені церкви протестантського напрямку – третьої течії християнства, що виникла в епоху реформації. Протестантизм, що вийшов головним чином із Пруссії, васала Польщі, у XVI ст. робить значні успіхи в Польщі. Він також знайшов свою нішу і на території України, прийшовши до нас в польській і польсько-німецькій формі, що призвело до ще тіснішого зближення з польською культурою. Про реформацію на українських землях писали: О. Левицький (Соцініанство в Польщі і Западній Русі, 1882). М. Грушевський. Останній в своїй праці „Історія України-Руси” т. IV дослідив протестантські громади на Галичині, Холмщині, Поділлі, Волині, Київщині (загалом близько 110 громад) [2].

Протестантизм в Україні перейняли переважно представники вищих класів – пани й шляхта. В широких масах протестантська наука коріння не пустила. На Волині прихильниками протестантизму була переважно середня шляхта, із значних українських родів до нього пристали: Гайські, Чапличі, князі Пронські. На західній Волині деякий час навіть існувала протестантська академія.

Загалом, протестантський рух не захопив широких верств українського суспільства: він відштовхнув консервативні українські круги, які в православній вірі бачили ознаку своєї народності [3].

Нова хвиля протестантизму в Україні пов'язана з німецькими переселенцями, які в кінці XVIII ст. були запрошені царським урядом Росії для освоєння багатих земель Півдня України. Саме вони й утворили осередки поширення протестантських ідей різного гатунку – баптизму, євангелізму, адвентизму тощо.

За радянської влади протестантські організації зазнали значних утисків та переслідувань, аж до заборони їх діяльності. Відродження протестантизму на Україні розпочалось у період незалежності.

Східні церкви протестантського напрямку є наймасовішими серед аналогічних напрямів у пострадянських країнах. До найчисленніших належать євангельські християни-баптисти, християни віри євангельської (п'ятидесятники), Адвентисти сьомого дня, свідки Єгови. Дуже популярними є Реформати, Євангелісти, Лютерани, Адвентисти – реформісти та Пресвітеріани. Окрім названих, в Україні діє понад 300 різноманітних протестантських громад,

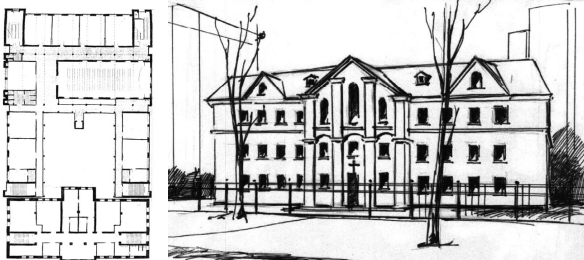
які проводять релігійно-просвітницьку, морально-виховну, місіонерську та благодійну роботи [6].

Евангельські християни баптисти за кількістю організацій входять до п'ятірки лідерів серед релігійних об'єднань України.

У 90-х роках ХХ ст. було проголошено створення самостійного Союзу евангельських християн-баптистів України, який отримав назву Всеукраїнський союз об'єднань евангельських християн-баптистів (ВСОЄХБ).

Третину загальної кількості віруючих церков Всеукраїнського союзу об'єднань евангельських християн-баптистів становить молодь, саме тому союз веде активну богословсько-освітню діяльність. При союзі діють вищі навчальні заклади (семінарії, університети), біблійні коледжі, школи при церквах, курси, приватні загальноосвітні та музичні школи. ВСОЄХБ посідає одне з перших місць серед релігійних об'єднань в Україні за кількістю навчальних закладів.

Вдалим прикладом вирішення архітектурно-планувальної композиції духовного навчального закладу церкви ВСОЄХБ можна вважати *Богословську семінарію по вул. Горлівській у м. Києві*. Вона

являє собою розвинену в плані блочну споруду, яка складається із основного навчального блоку, що своїм головним фасадом формує вулицю Голрлівську, та прибудовано-

го до нього блоку змішаного функціонального призначення.

Навчальний блок складається із навчальних та лекційних класів, приміщень для відпочинку вихованців та викладачів, санітарних вузлів. Багатофункціональний блок формують адміністративні та офісні приміщення, кабінети ректора та проректора, навчальні приміщення (аудиторій та конференц-зал на 120 місць), групи приміщень громадського харчування, медичний пункт тощо.

Архітектура комплексу є досить стриманою, можна навіть сказати – пуританською, майже без притаманної даному типу закладів християнської символіки.

Також слід зазначити, що Всеукраїнський союз об'єднань евангельських християн-баптистів активно займається культурно-благодійною діяльністю для повноцінного здійснення якої архітекторами розроблено такі типи споруд, як реабілітаційні центри для наркоманів, безпритульних дітей та звільнених з

місце позбавлення волі, християнські молодіжні клуби тощо. На базі ВСОЄХБ з успіхом діють міжнародні програми організації дозвілля дітей.

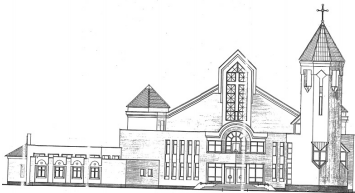
Християни віри євангельської ХВЕ (п'ятидесятники) є порівняно молодою протестантською течією. Її назва віддзеркалює теологічну особливість цього руху і важливість події, що сталася у свято П'ятидесятниці у Єрусалимі.

На сьогодні союз є однією з найактивніших християнських церков (наприклад за темпами збільшення кількості членів громад). Всеукраїнський союз християн віри євангельської налічує понад 650 недільних шкіл [6], чимало духовних навчальних закладів серед яких теологічна семінарія у Києві, Київська богословська семінарія „Благодать і істина”, Львівська теологічна семінарія, Тернопільська Біблійна семінарія, Нововолинський Біблійний інститут, Чернівецька Біблійна семінарія, Дніпропетровський Біблійний коледж та ін.

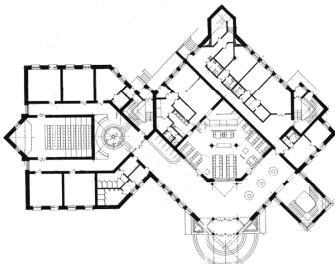

Теологічна семінарія на вул. Голосіївській у м. Києві являє собою досить компактну в плані, однак багатофункціональну споруду. Її формують наступні групи приміщень: навчальна, сакральна, адміністративна, рекреаційна та допоміжна.

Архітектура фасадів семінарії є досить лаконічною, позбавленою притаманних архітектурі православних духовних навчальних закладів декоративних деталей. Загалом, архітектура даної семінарії більше нагадує адміністративно-клубну, аніж сакральну архітектуру. Частково це можна пояснити тим, що протестантський духовний навчальний заклад – це не лише місце для спільного навчання та молитви, але і простір для спілкування та колективного проведення дозвілля у колі однодумців.

Споруда Богословської семінарії „Благодать та істина”, яка розташована на Оболонському проспекті у м. Києві, являє собою складну за композицією багатофункціональну будівлю.

Споруду семінарії формує чимала кількість різних за функцією груп приміщень серед яких: сакральна (молитовний зал на 484 місця із кафедрою та балконом на 108 місць), трапезна, дозвіллева (кімната матері і дитини, рекреації), група адміністративних приміщень

(кімната настоятеля, приймальня пастиря), навчальна (класи на 12, 70 учнів), група вхідних та допоміжних приміщень.

Архітектурна композиція закладу є досить лаконічною, однак насиченою такими художніми деталями, як вітражі, арки, декоративні башти над сходовими клітинами тощо, що робить її архітектуру виразною.

Об'ємно-просторова композиція Біблійної семінарії у Чернівцях є досить

компактною. У споруді містяться: сакральні (молитовний зал), навчальні та лекційні аудиторії, адміністративні та клубні приміщення.

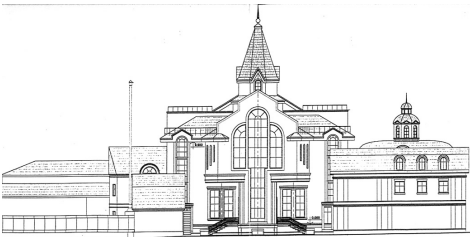
Архітектура семінарії має дещо модерний характер. Особливо яскраво це простежується у вирішенні вхідної групи та окремих архітектурних елементів та деталей.

Всеукраїнський союз християн віри євангельської п'ятидесятників України підтримує тісні зв'язки з українською діаспорою Канади, США, Австралії, а також із християнськими центрами Швеції, Великобританії, Польщі, Румунії, Чехії, Німеччини, Голландії тощо, що безумовно накладає свій відбиток на вирішення архітектури духовних навчальних закладів даної спільноти на території України.

Складний шлях становлення в умовах виходу з підпілля переживає ще одна протестантська спільнота – *Свідки Єгови*. Перші послідовники цієї організації в Україні з'являються ще в 20-30-х роках на Буковині, Волині, Галичині, Закарпатті, однак лише в 1990р. розпочався процес їх легалізації. Представники даної організації позитивно ставляться до всього світського, хоча й не беруть участь у виборах, не вступають до політичних партій, рухів, профспілок, не йдуть до війська.

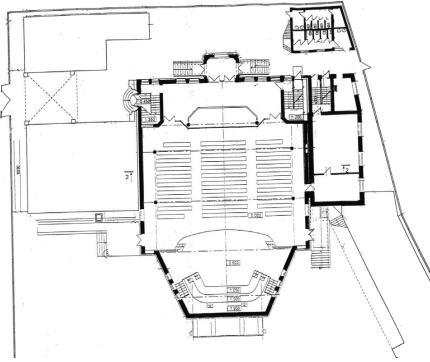
До кола актуальних проблем, якими опікується дана спільнота входить боротьба з наркоманією, алкоголізмом, СНІДом, запровадження здорового способу життя і т. ін.

Прикладом вдалого вирішення архітектурно-планувальної та об'ємно-

просторової композиції духовного навчального закладу даної протестантської спільноти можна вважати *Богословську семінарію, що на вул. Пухова у м. Києві*. Її об'ємно-планувальна композиція складається з чотирьох основних блоків:

молитовно-сакрального, навчального (недільної школи), адміністративного та господарського блоків. Основним та домінуючим за об'ємом є молитовно-сакральний блок. Він складається з групи вестибульних приміщень та молитовного залу на 240 місць із кафедрою. Блок недільної школи формують класи для занять та викладацькі кімнати. Адміністративний блок складається з ряду підсобних приміщень, братської кімнати, пожежного посту.

Об'ємно-просторова композиція Богословської семінарії є досить розвинутою. Об'єм молитовного залу являє собою „ковчег”, вхід до якого акцентує декоративний вітраж, а також шатрове (баштове) завершення.

В архітектурній композиції недільної школи простежуються мотиви барокової архітектури православних культових споруд. Об'єм

навчального залу увінчує невеличкий барабан із сферичним куполом.

Загалом, об'ємно-просторове рішення Богословської семінарії являє собою досить розвинуту блочну композицію із кількома домінантами.

Підбиваючи підсумки огляду сучасної практики проектування та будівництва протестантських духовних навчальних закладів на території України хотілося б зазначити, що на відміну від православної практики проектування аналогічних закладів, що нерішуче відроджується, проектний досвід протестантських організацій демонструє широкий діапазон нових архітектурно-планувальних вирішень та нового функціонального наповнення. У даних закладах, як правило, вдало поєднано навчальну, сакральну, дозвіллеву, адміністративну, спортивну та інші функції, необхідні для повноцінного навчання та розвитку особистості.

Релігійна течія протестантизм прагне не відставати від духу сучасності, намагаючись таким чином збільшити сферу впливу в суспільстві. Духовенством робляться спроби пристосувати релігійну доктрину до сучасного життя, церковнослужителі охоче беруть до уваги всі новітні концепції в мистецтві та архітектурі, дають “зелене світло” новаторським, в дечому навіть ризикованим проектам, тяжіють до простоти, камерності, логічності архітектури. Такий досвід проектування протестантських навчальних закладів є досить цікавим та корисним при вирішенні архітектурно-планувальної та об'ємно-просторової композиції духовних навчальних закладів інших конфесій.

Список використаних джерел

1. Грушевський М.С. З історії релігійної думки на Україні (Українське євангельське об'єднання в Північній Америці).-К.: Освіта, 1992.-192с.
2. Грушевський М.С. Історія України-Руси: В 11т.-К.: Наук. думка, 1994.- Т.4.-704 с.
3. Дорошенко Д.І. Нарис історії України в 2-х томах. Т.1 (до половини XVII століття).-К.: Глобус, 1992.-238с.
4. Иконников А.В. Основы архитектурной композиции.-М.: Искусство, 1971.-224с.
5. Історія української культури /За заг. ред. І.Крип'якевича.- К.: Либідь, 1994.-656 с.
6. Церкви і релігійні організації України у 2002 році [Довідник] /Ред.-кол.: Бондаренко В.Д та ін.-К.: Державний комітет України у справах релігій, 2003.-125с.

АНОТАЦІЯ

У статті оглядово викладено історію становлення протестантизму, третьої течії християнства, на території України; приділено увагу аналізу основних напрямків діяльності найпоширеніших громад даної течії; проаналізовано архітектурно-планувальні рішення найкращих, з архітектурної точки зору, протестантських духовних навчальних закладів.

Ключові слова: духовний навчальний заклад, семінарія, духовна академія.

АННОТАЦИЯ

В статье кратко изложена история становления протестантизма, третьей ветви христианства, на территории Украины; освещены основные направления деятельности наиболее распространенных общин данного течения; проанализированы архитектурно - планировочные решения наиболее удачных, с архитектурной точки зрения, протестантских духовных учебных заведений.

Ключевые слова: духовное учебное заведение, семинария, духовная академия.

ANNOTATION

The article observes the history of development of Protestantism, the third branch of Christianity in the territory of Ukraine; describes the main activities of Protestant community.

The article analyzes the architectural and planning decisions of the best Protestant theological educational establishments.

Key words: theological educational establishment, theological seminary, theological academy.